

Wstęp

Bogactwo znaczeń rozwoju cywilizacji w przestrzeniach współczesności dotyka wielu sfer życia człowieka, w których on sam jest w centrum dziejących się wydarzeń, stałych jej przekształceń i zmian. Jak mówi R. Miller: „Człowiek asymiluje i przetwarza treści obiektywne, uwewnętrznia je, nadając im charakter subiektywny, a następnie wyraża swój świat wewnętrzny, dokonując zmian w świecie obiektywnym”¹. Ciągły i twórczy dialog pomiędzy człowiekiem a światem jest ważną cechą życia współczesnego człowieka. Nieustanna relacja z otoczeniem gwarantuje człowiekowi współmierny rozwój różnych sfer życia i jego samego. Zmiany jakości życia człowieka muszą zachowywać właściwe proporcje, a on sam musi być do takich działań przygotowany w zakresie wiedzy i umiejętności.

W takim rozumieniu współczesności człowieka należy postrzegać wyłącznie w pełnym związku z jego otoczeniem technicznym, kulturowym, społecznym i przyrodniczym. Jak podaje R. Miller: „Przyjęcie takiej prawidłowości dotyczącej rozwoju człowieka implikuje pojmowanie wychowania jako działalności polegającej na jednoczesnym przekształcaniu człowieka i jego otoczenia. Wychowanie rozumiane jest tu jako proces następujących po sobie zmian w rzeczywistości oraz osobowości wychowanka”².

Nadeszły czasy, w których kompetencje oraz wykształcenie stały się wartością konieczną, a ich niepełny wymiar wzmaga potrzebę doksztalcania się, doskonalenia i samokształcenia. Według K. Denka czasy, w których przyszło nam żyć, pracować, rozwijać się w szczególnie sposób podkreślają wartość wykształcenia, posiadanych kompetencji i wzmagają samorealizację³. W świetle tych rozważań nie dziwi nas obecność nowych technologii w kształceniu dzieci i młodzieży, obecność podręczników elektronicznych w rękach uczniów, nieustanna troska nauczycieli o poprawę jakości kształcenia technicznego czy stosowanie mobilnej edukacji jako elementu wspomagającego kształcenie przedmiotów szkolnych. Urządzenia te w rękach nauczycieli i uczniów w aspektach *Edukacji jutra*, a także dla naszych i przyszłych czasów stały się faktem. Nauczanie typu e-learning, e-podręczniki, platformy e-learningowe, gry symulacyjne stały się narzędziami wspomagającymi złożone procesy nauczania. *Edukacja jutra* widzi w przyjętych innowacyjnych kierunkach działań wiele pozytywów, ale i zagrożeń. Współczesny nauczyciel cechy nowych technologii musi dobrze poznać, by móc nimi operować, posługiwać się i poprzez nie unowocześniać kształcenie. Przypuszcza się, że perspektywicznie obecność cyfrowych środków w kształceniu dzieci i młodzieży na

¹ R. Miller, *Proces wychowania i jego wyniki*, Warszawa 1966, s. 119; zob.: K. Denek, *O nowy kształt edukacji*, Toruń 1998.

² R. Miller, *Socjologia, wychowanie, psychoterapia*, Warszawa 1981, s. 122.

³ K. Denek, *Tryptyk wątków koniecznych*, [w:] W. Kojs (red.), *Edukacyjne konteksty procesów globalizacji*, Cieszyn 2001.

trwale zagości w edukacji. W wielu ośrodkach szkolnych i akademickich dostęp uczących się do nowych form kształcenia jest jeszcze dość ograniczony, dysponują nimi nieliczne placówki, ale w niedalekiej przyszłości będą już powszechne.

Wielość informacji, szybkie tempo życia otaczające współczesne dziecko niosą ze sobą coraz to nowe potrzeby. Jak podkreśla S. Juszczyk: „Zauważalna akceleracja rozwoju dziecka i szybkie stawanie się ‘dorosłym’ wyznacza edukacji nowe pytania, cele, zadania i wyzwania. Wielość potrzeb dziecięcych i różnych zainteresowań światem kreśli kierunek działania mądrego nauczyciela i szkoły”⁴. Rozwój techniki i nowych technologii w nauczaniu wymusza u nauczyciela większą troskę nad sposobem i treścią przekazywanej wiedzy oraz jej odbiorcą. Dostarczanie różnych form ruchu, troska o kulturę fizyczną równoległe z kulturą umysłową, wiedza na temat zdrowego trybu życia, świadome przeciwdziałanie patologiom muszą być realizowane współmiernie z nauczaniem przedmiotowym i wychowaniem kulturalnym. Urządzenia techniczne zniewalają ucznia przez wiele godzin dziennie, zmuszają go do pozostania w jednej pozycji, w jednym miejscu i środowisku. Słusznym kierunkiem działań *Edukacji jutra* jest lansowanie konieczności preferowania wychowania fizycznego, różnych form ruchu, świadomego wychowania prozdrowotnego w każdej szkole, rodzinie i środowisku lokalnym. Zdrowie ludzkie jest wartością najważniejszą każdego człowieka.

Działań sportowych i ruchu w środowisku życia dziecka dostarczają prawidłowo zorganizowane zajęcia pozalekcyjne i pozaszkolne⁵, jak: wycieczki, biwaki, obozy wędrownie, zawody sportowe, kółka zainteresowań, zajęcia artystyczne, taneczne, muzyczne, teatralne, które oprócz sfery fizycznej ubogacają go w nową wiedzę, umiejętności, uspołecniają i pozwalają poznać piękno kraju ojczystego, uczą odpowiedzialności za drugiego człowieka. Ważną rolę w tym względzie spełniają stowarzyszenia sportowe, kluby i organizacje młodzieżowe, jak: Związek Harcerstwa Polskiego, koła turystyczno-krajoznawcze, Ochotnicze Straże Pożarne, stowarzyszenia śpiewacze i inne. Kultura, sport i rekreacja są niezastąpionymi elementami wychowania młodego człowieka, regenerują wysiłek umysłowy, uspołecniają, kształtują zdrowy styl życia, uczą świadomej organizacji czasu. Umiejętność zagospodarowania czasu wolnego jest skutecznym działaniem przeciw nudzie i wszelkim zachowaniom negatywnym. Ważne zadanie w tym względzie pełni nie tylko szkoła i władze samorządowe, ale w pierwszej kolejności rodzina, która kształtuje u dziecka nawyki i poczucie własnej odpowiedzialności za popełnione czyny.

Demokracja jest okazją do pełnego i swobodnego rozwoju osoby ludzkiej, ale też w większym stopniu wyzwala zachowania odważne, często negatywne i samowolne. Nie wolno nam zapominać o edukacji dla bezpieczeństwa, obrony życia i godności ludzkiej. *Edukacja jutra* postuluje stymulować rozwój jednostki przez prezentacje rozwiązywalnych, lecz autentycznych problemów i konfliktów. Wychowanie dla pokoju, miłości i prawdy jest nadal ważnym zadaniem edukacji i polskiej oświaty.

Jadwiga Uchyla-Zroski

⁴ S. Juszczyk, *Wprowadzenie*, [w:] S. Juszczyk, I. Polewczyk (red.), *Media wobec wielorakich potrzeb dziecka*, Toruń 2005, s. 9.

⁵ K. Denek, *Edukacja pozalekcyjna i pozaszkolna*, Poznań 2009.